СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LII. Ч. 109. НЮ ЙОРК і ДЖЕРЗІ СИТІ, середа, 7-го червня 1944. — No. 109. NEW YORK and JERSEY CITY, Wednesday, June 7, 1944. VOL. LII

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ — ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ — Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016, 4-0807 — THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA — FIVE CENTS ELSEWHERE

ОБЕЗПЕЧЕНЕВІ ПІДПРИЄМСТВА ОПИНИЛИСЯ ПІД ФЕДЕРАЛЬНОЮ КОНТРОЛЕЮ

ВАШИНҐТОН. — У понеділок 5. червня Найвищий Суд Злучених Держав видав два рішення, якими піддав під контролю федеральної влади всі американські підприємства, які займаються обезпеченням. Перше рішення видав суд в справі применення федерального проти-тростового закону до підприємства Савтістерн Андеррайтерз Асошіейшен, яке обєднує товариства, що займаються обезпеченням від огню. Рішення суду стверджує, що обезпечення від огню належить до торговельних бизнесів, управильнених міжстейтовим федеральним законом. Суд рішив також що протитростовий закон, так званий закон Шермана, відноситься теж і до обезпеченевих товариств, які поширюють свій бизнес поза границі одного стейту.

Друге дуже важне рішення видав Найвищий Суд в справі найбільшої бенефітової організації в Америці, чартерованої в стейті Ілиной, під іменем „Полиш Нешенел Алайенс" („Звйонзек Народови Польскі"). Суд стверджує, що життеве обезпечення цього товариства підпадає під закон торговельний на підставі закону Вагнера, знаного під іменем „Акт про Робітничі Відносини".

Ці рішення Найвищого Суду переміняють досі пануючу американську засаду, що обезпеченеві товариства підлягають під стейтові закони. Від цього рішення засада піде в протилежнім напрямі, а це, що обезпеченеві товариства підпадають під федеральну контролю із усіми наслідками такої контролі.

ПЕТРИЛО ЗАКИДАЄ РЕКІТИРСТВО АМЕРИКАНСЬКІЙ ФЕДЕРАЦІЇ ПРАЦІ.

ЧИКАГО. — На річній конвенції Американської Федерації Музик, яка як юнія є відділом Американської Федерації Праці, яка як юнія є відділом Американської Федерації Праці. Голова цього товариства Джеймс С. Петрило доводив, що президент Федерації Праці Вилйем Ґрін толерує рекітирство у Федерації Праці. Він заявив, що ніхто навіть не опрокидує твердження про рекіт. Чистку, на думку Петрила, треба поширити теж і на нечесних підприємців, а не лише карати нечесних провідників робітничих юній. Коли підприємці будуть карані за підступне порозуміння з обманчивими провідниками робітників, тоді скорше можна буде вичистити відносини в робітничих організаціях.

КОНТРОЛЯ НАД ЦІНАМИ ПРОДОВЖЕНА, СУБСИДІЇ ЗНЕСЕНІ.

ВАШИНҐТОН. — Сенат приняв одноголосно закон, щоб продовжити після 30. червня контролю цін над харчовими й іншими продуктами, як це практикується тепер. Зате сенат спротивився давати з федеральних фондів субсидії після 30. червня 1945. р. таким підприємствам, що досі їх побирали на те, щоб не допустити до інфляції. У сенаті створилася для цієї справи коаліція, складена з 29 републиканців і 21 демократів. Вони переперли закони, підготовлені сенатором Тефтом з Огайо.

ПРЕЗИДЕНТ РАДІЄ ЗАНЯТТЯМ РИМУ, ОСТЕРІГАЄ ПЕРЕД ОПТИМІЗМОМ.

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт виголосив до народу промову по радіо з нагоди заняття Риму Аліянтами. Він висловив своє вдоволля з важної події, але остеріг, що перед нами ще багато праці до остаточної перемоги. У промові президент теж подав натяки на інвазію, яку саме розпочали Аліянти в Европі проти Німеччини. Перемогу в Італії назвав президент „передсмаком" надходячої перемоги.

НЕСПОДІВАНИЙ ХОЛОД В СХІДНИХ СТЕЙТАХ.

НЮ ЙОРК. — Несподівано повіяв вітер з півночи, а внаслідок того температура впала до 50 з половиною ступнів. Був це отже найхолодніший день 5. червня від 1875. року. З Бостону прийшли звідомлення про примороски, які пошкодили Городам Перемоги й засівам у всіх стейтах Нової Анґлії.

МІСЬКІ РОБІТНИКИ ПРИЙМАЮТЬ ЩЕ Й ПРИВАТНУ РОБОТУ.

НЮ ЙОРК. — Управа міста провірила, що багато міських замітачів та інших робітників в департаменті санітації наймаються окремо як робітники в приватних підприємствах, використуючи воєнну нагоду. Мейор. Мейор міста Ля Ґвардія остерігав теж транспортових робітників, щоб вони не наймалися до приватної праці поза своїми годинами, бо це ослаблює їх працездатність, а це знову грозить публиці, яку вони перевозять і наражують її на небезпеку.

Премієр Польщі прибув несподівано до Америки

ВАШИНҐТОН. — На запрошення президента Рузвелта прибув до Вашингтону премієр Польщі Станіслав Міколайчик. Ні з Білого Дому ні з департаменту стейту нема офіціяльних вісток, яка є ціль його подорожі. Одначе не заперечують, що предметом конференцій між Міколайчиком і високими американськими урядовцями буде справа суверенности Польщі й справа її східних границь. Підсекретар департаменту стейту Едвард Р. Стетиніус, заявив на конференції газетярів, що Америка не має ніякої нової пропозиції для переговорів, але дальше готова посередничити в спорі між Советами й Польщею.

Тому, що Міколайчик прибув до Америки на запрошення президента Рузвелта, його будуть трактувати як високого урядового гостя. Отже видадуть обід в його честь в департаменті стейту, а потім польський премієр запросить на обід дипльоматів.

ЛОНДОНСЬКІ ВІСТИ ПРО ГРАНИЦЮ КОЛО ЛЬВОВА.

З Лондону звідомляють, що Міколайчик дістав запрошення від президента Рузвелта щойно перед 5 днями прибути в Америку. Британська влада дала дозвіл на виїзд йому і трьом його прибічникам. У запрошенню не подано предмету розмови, одначе кожен переконаний, що тут іде про польсько-советський спір в справі східних границь Польщі. Міколайчик не має ніякої нової пропозиції в цій справі, але кажуть, що він зґодився, як би так на час війни Совети взяли під свою адміністрацію територію на схід від міста Львова, а дали Польщі адміністрацію земель на захід від Львова після того, як ці землі будуть звільнені від німецької окупації.

В Лондоні панує переконання, що Совети моглиб говорити з Польщею лише на такий випадок, колиб польський уряд зреформувався на такий лад, як цього домагаються Совети, а також усунув з польської армії усіх, хто займає вороже становище до жидів. Тому, що ще від січня Міколайчикови відмовляли нагоди говорити з президентом Рузвелтом, догадуються, що ще в останній хвилині перед новою советською офензивою проти Німеччини Америка хотілаб довести до якогось порозуміння між обома державами.

Італійський король передає владу синови

НЕАПОЛЬ. — Італійський король Віктор Емануель III. зрікся своєї влади й передав на руки свого 39-літнього сина, наслідника престола князя Гумберта, всі королівські прероґативи.

Свою постанову подав король до публичного відома декретом, виданим зараз по заняттю Риму Аліянтами. Декрет підписаний теж ґенералом Бадолієм як премієром Італії. Наслідник престола перебирає королівські прероґативи з титулом „лютенанта ґенерала королівства". Король одначе задержує ще титул начальника дому Савоя й остається королем без влади.

Декрет являється виконанням королівської обіцянки, проголошеної 12. квітня ц. р.

МІЛІОНИ УКРАЇНЦІВ ЖИВУТЬ У ЗЕМЛЯНКАХ

Моріс Гіндус, російський кореспондент „Ню Йорк Гералд Трибюн", доносить з Москви, що Україна належить до тих країв, котрі німці підчас своєї окупації найбільше знищили. Робили вони це, каже кореспондент, головно підчас відвороту своїх армій. Можна це ствердити головно підчас лету понад Україну, що дає нагоду бачити цілий край подзобаний немовби віспою кратерами бомб і викопами, порисований траншеями й проти-повзовими ровами.

Не диvлячися на страшне знищення України німецькими військами край починає підноситися до життя. Помагає цьому лагідне підсоння України, її знаменита земля та достаточна скількість травневих дощів. Озима пшениця вже доходить до колоса. Засіви обіцюють гарні збори. Під управу взято на Україні 1,250,000 акрів більше, ніж призначив уряд.

Кореспондент уважає замітним фактом те, що населення України засіяло соняшниками 250,000 акрів більше, ніж приписав уряд. Зернята цеї ростини, каже кореспондент, українці їдять так, як американці їдять „папкорн" або „пінатси".

Поворот України до нормальнішого життя тим більше замітний, що внаслідок знищення України німцями там усеще живе понад міліон родин у землянках, себто без правильного даху над головами. До того поважне число населення пропало, головно вся молодь, що опинилася в червоній армії. Багато згинуло, а багато німці евакували до Німеччини. Коло міліон дівчат забрали туди силою.

Працю коло відбудови України, каже Гіндус, здержує недостача тракторів і іншого рільничого наряддя. Нема рискалів і лопат. Пропали дві третині коней. Колективних фарм ще усюди не привернено. Як по всьому советському союзі, так і на Україні, головною підпорою господарки являється замужна жінка середнього віку. На ній спочиває опіка над родиною й управа рілі. Автор бачив на одній фармі, як жінки волочили коровами.

КАРТА ПІВНІЧНО-ЗАХІДНОГО ПОБЕРЕЖЖЯ ФРАНЦІЇ, де Аліянти власне почали інвазію окупованої нацистами Европи.

АЛІЯНТСЬКА ІНВАЗІЯ ЕВРОПИ ВЖЕ ПОЧАЛАСЯ

ЛОНДОН, ВІВТОРОК, 6. червня. — Найвища команда аліянтських експедиційних сил видала цього ранку такий комунікат:

„Під командою ґенерала Айзенговера, аліянтські морські сили, піддержані сильними повітряними силами, почали висаджувати аліянтські армії на північне побережжя Франції".

Цей так званий Комунікат Ч. 1. про Аліянтську Інвазію є офіціяльним ствердженням факту, що аліянтська інвазія окупованої нацистами Европи із заходу вже почалася.

Інвазію почали інвазійні відділи американські, британські й канадійські під командою ґенерала сера Бернарда Монтґомері.

Про початок інвазії першу вістку подали німці, сповіщаючи радіом, що аліянтські морські сили, піддержані повітряними, почали висаджувати війська на північнім березі Франції. З цеї вістки не можна було зовсім певно знати, чи це була вже інвазія, чи тільки виправа командосів. Аліянтський комунікат, виданий дещо пізніше, розвіяв ці сумніви, стверджуючи, що „День" уже нарешті наспів, що одна з найбільших подій історії вже почалася.

Перший аліянтський комунікат не подавав, де саме почалася інвазія. Доперва пізніші вісти ствердили, що Аліянти націляються на захоплення в свої руки двох найкращих і найближчих портів у Франції проти Анґлії, а саме: Гавру й Шербурґа, які одночасно з усіх французьких портів находяться найближче столиці Франції, Парижу.

Ще пізніші радіові вісти з Анґлії подали, що британський премієр Чорчил, подаючи британському парляментови вістку про початок інвазії, подав дальші подробиці, що інвазія почалася при помочі 4,000 кораблів та що її піддержує 11,000 літаків. Він ствердив, що німецька повітряна сила зазначилася своєю неприявністю, що Гітлер зовсім ни висилав свої літаків проти аліянтських. Чорчил теж ствердив, що розхвалені Гітлерівською пропаґандою оборони нацистичної Европи в морю й на побережжю не доросли до того розголосу та що Аліянти всадовилися зовсім поважно на побережжю. Потвердило це, пізніше й радіове донесення ворога, коли берлінське радіо сказало, що осередком боїв на побережжю є Каен, що лежить між Гавром і Шербурґом при основі Нормандського півострова, а 10 миль від морського побережжя.

Нацистичне радіо ствердило теж, що Аліянти вжили в цій інвазії найрізніших заходів для змилення німців. Вони вживали штучної мраки для закриття своїх кораблів, підїзджаючих до побережжя Франції, та фальшивих парашутових військ, себто скинули з літаків кукли, аби німці концентрували на них свій огонь, а не на справжніх вояків, скинених деінде.

ІСТОРИЧНИЙ ПРИКАЗ ҐЕНЕРАЛА АЙЗЕНГОВЕРА.

На передодні інвазії ґенерал Айзенґовер, начальний командант усіх аліянтських військ в Европі, видав до інвазійних військ приказ про інвазію. Казав у ньому що очі всего світу звернені на вояків, що з ними йдуть надії й молитви всіх любячих свободу народів.

Всі команданти відділів прочитали своїм військам цей приказ перед починанням інвазії

ІНСТРУКЦІЇ АЙЗЕНГОВЕРА ЕВРОПЕЙЦЯМ.

Про інвазію нацистичної Европи ґенерал Айзенговер видав теж інструкції до народів західної Европи. В цій інструкції, ґенерал, сповіщаючи народи про початок інвазії, запевнення їх, що інвазія є частиною згідного пляну Обєднаних Держав, підпринятого на спілку з союзницею Росією, з ціллю звільнити Европу. Приказ взиває всіх патріотично настроєних мужчин і жінок помогти для остаточної перемоги аліянтів. Патріоти, що не є членами зорганізованих відділів, повинні далі ставити ворогови пасивний опір.

У дальших інстукціях ґенерал Айзенговер звернувся спеціяльно до мешканців Франції. Ґенерал каже, що Аліянти усунуть усіх тих французів, що злучили стою акцію з ворогом і зрадили Францію.

АЛІЯНТИ ЖЕНУТЬСЯ ЗА ВОРОГОМ ПОЗА РИМ.

РИМ. — Аліянтські панцирні й моторизовані відділи піхоти перегнали через Рим, перейшли ріку Тибр та пішли далі в погоню за двома розбитими німецькими арміями, відступаючими в поспіху на північ. Американські важкі летуни летять далеко перед армією, розбиваючи залізничі двірці, навіть по північній Італії. Німці вже покинули цілий беріг Тибру від Остії, що лежить при його гирлі, аж по Рим.

Як ґенерал Кларк, командант пятої армії, вїзджав до Рому, його витало радісно римське населення як визволителя.

Папа Пій XII. появився на балконі церкви св. Петра й дякував Богу, що Рим пощаджено.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
[Ukra]inian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

ПЕРЕДПЛАТА. Поодиноке число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy	
На рік	$7.00	One year	$7.00
на пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
Число з суботи (з англійською частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ДОБУТТЯ РИМУ

Заняття Риму Аліянтами, властиво американцями, є одною з найзнаменніших подій теперішньої війни.

Не дивлячися на те, що Рим не є властиво військовою твердинею, і військово самий не був боронений, він має кольосальне значення навіть під військовим зглядом. Передусім це столиця італійського фашизму. Його упадок це немовби дзвін, заповідаючий похорон. Як колись фашизм захопив владу своїм маршом на Рим, так нині, здаючи без бою свою столицю, він уже сходить до гробу.

Упадок столиці фашизму має кольосальне значення для його союзника й нинішнього зверхника, німецького націзму, для всіх сателітів. Як столиця фашизму найшлася в руках війська демократичних країн, так зчасом таксамо опиняться й Софія і Букарешт, і Будапешт, і самий Берлін.

Упадок Риму мусить викликати глибоке духове враження в державах Осі через виїмкове становище, яке займав Рим у цивілізованому світі. Цей Рим став ще в старовину паном усього цивілізованого світу, відомого тоді білій людині. Це була столиця величезної римської імперії. Коли ця імперія стала розпадатися, різні народи споза обрію того світу пробували його добивати. Цілими віками різні добичники протягали по нього свої загребущі руки, поки не звели його в середні віки на маленьке містечко.

З цього упадку Рим піднявся наново на становище провідника багатьох міліонів людей, ставши осідком найбільшої церкви християнства. По обєднанню Італії в одну державу, він додав до цього престіжу ще престіж національної столиці італійського народу. Через те власне захоплення Риму стало ціллю Аліянтів з хвилею, як вожд фашизму проти виразних інтересів італійців втягнув Італію в війну проти Аліянтів. Через те Гітлер обороняв доступ до Риму з таким завзяттям через три чверти року. Через те Аліянти не пожалували ніяких зусиль, аби заняти його.

Захоплення Риму відобється певно широким відгомоном по всему світі. Хоча Лондон ще остерігає, що мілітарно це не є перемога, рівна Сталінґрадови або Тунісови, хоча за британськими військовими знавцями мілітарне значення добуття Риму буде залежати передусім від того, на стільки Аліянти вспіють використати це добуття для розбиття поважних сил повище Риму, все таки добуття Риму найде такий широкий відгук у цілому світі, що це певно поважно скріпить розмах аліянтського воєнного зусилля й наближить аліянтську перемогу в цілій Европі.

Верх лукавости

Большевицькі „Українські Щоденні Вісті" помістили в числі з минулої неділі статтю під таким наголовком: „Ще раз про справу допомоги братам і про лукавих спекулянтів".

Згадуємо за ту статтю тільки тому, що вона торкається справи допомоги Україні. А та справа надзвичайно важна, дорога і делікатна, коли брати її під увагу не тільки з українського патріотичного боку, але навіть з чисто примітивнолюдського, коли зважиться, скільки то та нещасна Україна пережила і витерпіла та що за жертви понесла. Ось тому ми так взивали усіх, що беруться про ту справу писати, щоб задержували рівновагу, щоб одні на одних не накидались і не загострювали і так напруженої атмосфери, а поволи, впертo й послідовно змагали дійти до якогось розумного заключення.

Бож преціньь навіть якби і так сталось, що годі булоб створити тут якийсь один допомоговий український осередок, то чи допомога Україні малаб на тому потерпіти? Ні. Стоїмо на тому, що щоб не сталось, допомога мусить бути зібрана і вислана. Ми свій обовязок мусимо сповнити і під тим оглядом наше сумління мусить бути таке чисте, як було чисте завжди, на протязі цілого існування нашої іміграції в Америці, коли приходилось ратувати рідних братів.

А ми їх завжди ратували, за виїмком того одного випадку, коли український нарід гинув міліонами з голоду, в роках 1932-33, а совєтська влада, що той голод з політичних причин завинила, не то, що на таку допомогу не дозволяла, але ще перед світом голосила, що ніякого голоду в Україні немає. З ось тою самою владою приходиться нам і тепер мати до діла, коли треба знов ратувати Україну від ще більшого нещастя і ще більшої руїни. Тому, зовсім природно, є у наших людей певні побоювання, чи і тим разом ось та сама влада не захоче поступати з допомогою голодним і винищеним українським селянам, як поступала в роках 1932-33.

Ось ті побоювання є у всіх американських українців — крім одних комуністів. В одних є вони менші, а в других більші. В одних виходить на таке, що є віра, що московсько-совєтський режім тепер принаймні в цій справі змінить свою політику супроти України. Знов у других є побоювання, що він ще й теперішнє нещастя визискає на закріплення чужої влади і чужого елементу в Україні. Ось такі погляди істнують. Це неоспоримий факт. І їх не можна змінити лайкою, диктаторським запереченням, чи диктаторською заявою, що є, чи буде інакше. Зате можна змінити фактами. Спромога це змінити є вцілости в руках совєтського уряду. Бо треба, щоб допомога яку висилають з Америки, доходила до України, теж і на українські села, теж і до українських селян. Просто треба, що як така допомога прийде на українське село, щоб там з неї усі користали; один за одним, безогляду на те, чи він партієць, чи ні. Хай отже дістає українець, росіянин, жид, чи хто там ще живе в тім селі, але хай не буде так, щоб один дістав, а другий ні, але, щоб усі діставали по справедливости, та щоб не було для нікого ніякого покривдження. А як тільки прийдуть достовірні вісти з українських сіл, що так є, то нічого більше американським українцям і не треба, коли іде про висилку допомоги Україні.

Так є, що ті, що допомагають, мають завжди право знати, чи допомога доходить туди, куди її висилають. Значить, що мають право домагатись того і від Совєтів.

Тепер погляньмо, що з тої простої справи роблять большевицькі У. Щ. Вісти. Отже усіх тих, що ось такі сумніви підносять, зараховує отсей московський наймит до „лукавих спекулянтів" і „виродків" з „гітлерівсько-націоналістичної школи".

Це вже тільки купа лукавих яничарів, задурена комуністичною дурійкою, повинуючася сліпо тільки „босам" спозa Америки (а й спозa України!), може відважитись щось таке написати. Тільки купа таких спекулянтів, що їх не зворушувала смерть міліонів українських селян, гинувших з голоду через політику московських комуністів, може тепер братись поучувати американських українців в справі допомоги Україні. Тільки купа виродків, що заперечували на приказ „боса" з Москви, що не було голоду в Україні в роках 1932-33, можуть тепер безкритично приймати кожне слово з Москви за святу правду та лаяти тих, що мають сумніви щодо тої „правди" та вимагають, щоб ті сумніви були розвіяні фактами. Тільки купа смердячого стерва може не мати ніякого сорому і ось так лаяти тих американських українців, що десятками літ вкладали найкращі свої сили в різні акції допомоги нещасному українському народови вийти з нужди і на волю.

Якби не складались обставини, ми сповнім свій обовязок з чистим серцем, так, як ми його завжди досі сповняли супроти України. І то у тій вірі, що український нарід скорше чи пізніше прийде до сили, а як матиме змогу думати і діяти по свому, то тоді й розумітиме кожний наш крок і кожний наш сумнів, зроджений тільки — з журби за долю України.

Микола Чубатий.

Релігія політичним козирем в руках безбожників

II.

(Докінчення).

З безбожників стали оборонцями релігії.

Один із Отців Церкви сказав такі слова: „Аніма гумана ест натуралітер хрістіяна", себто, що людська душа є з природи своєї християнською, себто релігійною. Це показала практика в Совєтах та в націстичній Німеччині. Релігію вже неодин диктатор старався викорінити зі серця мас і все в історії релігія виходила переможно. Таке саме показалося в Совєтах і в націстичній Німеччині. Можна винищити духовенство, можна забрати церкви, можна порозвязувати церковні устанoви, але релігії не викорінити зі сердець міліонів. Світова війна та зудар обидвох тоталітаризмів, націстичного, німецького та комуністичного російського, навчив диктаторів, що таки релігія сильніша від їх режімів та одному й другому прийшлося капітулювати перед переможною релігією, коли держава найшлася в кризі. Чи це щира капітуляція це друге діло, але явно капітулювати диктаторови перед якоюсь таємною, видається слабосилою, установою це прикро; але треба було.

В часі війни і Гітлер зі своїми націстами і Сталін зі своїми комуністами стали нагло оборонцями релігії. Гітлер використовуючи факт, що комунізм більше крикливо воював проти релігії та зовнішними репресіями проти церков здобув собі славу стопроцентового безбожницького уряду, постановив цілу підбиту Европу мобілізувати проти червоних, виписуючи на прапорах нового німецького хрестоносного походу: боротьбу з комуністичним безбожництвом. Ось так націсти, самі ідеольоґи неопоганства, перемінились нагло на оборонців релігії та християнства Европи проти червоного безбожництва. Річ природна, що в націзмі нема ні сліду правдивої зміни в його наставленні до релігії. Йде тільки про це, щоб релігію використати як козир проти політичного противника — большевицької Росії. Йде про це, щоб при помочи релігійного сентименту мас легче побороти червоних та завести брунатну диктатуру расової вищости німецької раси на світі.

Та не дав себе перегонити в цьому й Сталін. Війна показала, що маси народів Росії таки остали в більшости релігійними, не зважаючи на двацятьлітну боротьбу комуністів з релігією. Цей релігійний сентимент можна було використати у внутрішній політиці та в заграничній. І це було причиною, чому Сталін зі своїми большевиками перекинулися в оборонців релігії.

Улеґалізувати внутрі Совєти немов істнування, дотепер викресленої поза рямки громадського життя, православної церкви було легко; тимбільше, що совєтський уряд найшов у патріярсі Сергію вірного послушника Кремля, не зважаючи на двацятьлітне переслідування церкви. Ось тому патріярх Сергій та його заступник, київський митрополит Николай, були добре виджені на Кремлі. Їм припало не тільки помогти совєтському урядови підтримувати мораль релігійних мас, але і мораль воячтва, що бореться та гине за російську родину. Саме для підтримання моралі тогож воячтва вернули у воєнну пропаґанду літературу наново геройські оповідання та вірші про „святих богоугодних князів та героїв русского народу". Можна припускати, що офіціяльній російській православній церкві припаде ще відіграти велику ролю в ділі русифікації приєднаних нових обшарів до Росії, так, як це було за царату.

Католицтво та дві диктатури.

Совєтський уряд найшов доволі легкий шлях примирення з російською православною церквою; куди тяжче найти спільну мову з католицькою церквою; так, як тяжко знайти її й Гітлерови. Католицька церква це потужна релігійна одноцілa організація світа. Понад 300 міліонів католиків послушних Ватиканови, це є велика сила. І тому і Гітлер, приневолений важким воєнним положенням, пішов католикам в Німеччині на деякі уступства. Допущення до появи пастирських листів католицьких епископів, що нерідко критикують націзм та його методи боротьби з ненімцями, це очевидний доказ відвороту націзму. Чи щирого відвороту? — це друга справа. Немає двох думок, що тільки воєнне положення та потреба протикомуністичної пропаганди приневолює Гітлера до таких хвилевих уступок.

Совєти супроти католицтва приняли доволі непримириме становище. Атак російських комуністів на Ватикан за його політику, нібито прихильну для фашизму, був тільки доказом, що Совєти не мали великої надії дійти до якогось порозуміння з Ватиканом. Та в останнім часі є деякі признаки чогось противного.

Відокремлене від інших аліянтів узнання Совєтами італійського уряду з королем у проводі теж мало на цілі уможливити Совєтам ближчий контакт з Ватиканом через свого представника амбасадора, що сидітиме в Римі по заняттю Риму Аліянтами. Але поза тим відносини Ватикану та Совєтів напружені.

Мовчанку перервав таки Сталін, а нагоду до того дала авантурнича подорож польсько-американського ксьондза-комунофіла Орлеманьского до Москви. Певно, що сама особа кс. Орлеманьского не надається до навязування хочби дуже тоненьких ниточок поміж Совєтами та Ватиканом, одначе побут того американця і католицького ксьондза на Кремлі, використав Сталін на те, щоб заявити свою прихильність до католицтва.

А ті слова, виповіджені Сталіном, кс. Орлеманьскі передав у світ в дуже бомбастичній формі, з власним немов атестатом, що ця прихильність Сталіна до католицтва, це річ певна. При цім широко він став розповідати журналістам про пятьох капелянів при совєтсько-польських військових ділах. Згадав навіть посередно про римо-католицького польського епископа в Луцьку на Волині Сельонжка, що той приобіцяв післати ще більше католицьких капелянів до польської армії в Совєтах.

Це вже мало цілі виразно пропагандивні: дивіться, мовляв, католики такі вздержливі до Кремля, а Кремль обсипає такими благодатьми католиків. Така пропаганда большевикам нині потрібна, щоб усунути деякі трудноці в їх закордонній політиці. В першу чергу йде про Західну Україну та Західну Білорусь, де більшість українського, білоруського та польського населення католицька. Большевикам йде про витворення переконання в світі, що одна із свобід през. Рузвелта, свобода релігії, буде відносно тих католиків збережена.

Росія напевно ще має свої широкі, але нині закриті, пляни політики супроти католицької Польщі, щоб її теж в якийсь спосіб втягнути в Совєтський Союз, як не безпосередно, то посередно. Доля 20 міліонів польського та католицького населення Польщі не може бути обоятною католицькому світови, ще доволі впливовому. Кремлеви йде про вироблення переконання, що ніякої небезпеки для католиків Польщі немає, бож Сталін „великий приятель римських католиків" заявив кс. Орлеманьскі.

Тим чином по обох сторонах воєнного фронту двох диктатур йде пильне старання загладити минуле та релігійні настрої мас у своїх країнах використати в політиці. В демократичних країнах є пошана для релігій, тому треба, використати релігійну волю як політичний козир для широких імперіялістичних плянів.

АНТОНІНА СТРУТИНСЬКА

БЕЗУМНИЙ ДЗВОНАР

1)

Як тільки ми перейшли жити з Туліпан-уца (вулиці) на нову хату проти мурованої церкви „ґирик-католікушів[1]), ждала нас відразу від одного „обивателя Города-Севлюша" доволі драматична несподіванка.

Ми ще не встигли гаразд розглянутись по новому житлі, як нараз чуємо не то крик, не то спів із угорської чарди[2]): „Шаріка — Шаріка! Шаріка, кіш сентем![3])

Миттю хтось невидний для ока здоровенною ломакою поторохкав нам по шибі... Дивимося: аж гульк — за вікном і лице: розпечене до червоности, хмільне — дике лице під соломяним брилем та жилавий пястук у жовто-гарячім, надвечірнім сонці.

Ми задеревіли й наче ті плохенькі ягнята, збились у громадку. Мама теж мов не своя стала.

— Усе то війна війною... Дотого між чужими!...

А невідлучна в таких випадках „домосправниця" Антошка „аж причекла", бо ані „пана", ані її підкомандного Бартоша (так звався батьків джура) не було дома.

— Йой! Боженьку, ти мій! — вона схопила найменше з нас і хотіла кудись тікати, вся пополотніла.

— Тах-тах-тах! Тах- тах-тах!... — повторилась удруге і третє атака.

Та спасибі міцним шибам видержали навдивовижу.

А напасникові знудилося вкінці бузовірська іграшка і він потяг далі, деручись звичаєм пияків нелюдським голосом.

Оттак славно задебютував перед нами наш таки земляк — Янош Дешко і так здобув собі в нас дітей ні пришив ні прилатав, жіночий псевдонім „Шаріко" від наймення якоїсь героїні з угорської любовної пісеньки.

Була субота і дзвонили.

Пурхнули в небо перші пташки-дзвіночки, а де далі поєдналися з ними і другі побратими — дзвони, гучно заграли. Живуща прохолода повіяла волошковою блакиттю. Кругом запахло свіжими покосами, чебриком та мяткою. Захвилювало.

— Сіно десь пахне... Ямницькі дзвони! Боже милий! — молитовно згадала мама своє рідне гніздо.

І чужа хата від тієї згадки наче прояснилась, повеселіла.

*

Тимчасом фантастична фіґура Яноша Дешка зайняла всіх і манила до себе, хоч уже з першого погляду було видно, що її власникоі не достає пятої клепки; але його лице мало в собі щось своєрідне. Згодом вдалося нам віднюкати його прототип.

Якось прийшов до нас місцевий парох. Тоді саме він заявив мамі між іншим недвозначно, хоч і джентельменно:

— Нехай великоможная пані моїй Еммі нічого за Україну не розказують! (Трохи дітвакувата Емма, його наймолодша доня, частенько позичала в нас українські книжки та цікавилась українськох справою).

Саме отець Євмен пильно оглядав ілюстровану історію України Миколи Аркаса. І нагло... спинився над картиною князя Свидригайла; по його тонких устах майнув тільки веселий усміх.

— Точ в точ мой вірник! — показав дотепним жестом на широко розкриту книгу. — Треба єму тоє сказати. Ото „сегинь"[4]).

Еге! Справді... Просто портрет! — І нам відразу виринуло перед очима: низьке чоло, оброслі зелепи, широкий ніс і губи та хитрі оченята „Шаріка". Тільки замісць пірнатого шолома славного литовського князя сторчало в Дешка колтуном розкуйовджене волосся, а замісць панциря вкривав його сутугу стать блакитний гонведський кабат із помнятим оголяном та подерті штани...

Аристократичні амбіції Дешка були загально відомі в городі-Севлюші й либонь із тієї причини називали його односельчани „ерцгерцоґом".

Трапиться бувало розмовляє з ним Полібачі[5]), то зумисне гукає що-сили, щоб усяк міг навколо чути.

— Елієн ергерцоґ Янош Дешко, — лунає шляхетно-піднеслий оклик.

Шаріка на привіт паламаря усміхнеться щасливо.

— Що робиш, Дешко? — спустить бачі з тону.

— Буду женитися...

— А з ким?

— З Ільоною — звучить мабуть стереотипна уже відповідь. Зацокоче дзвінкий сміх жіноти, якби хто розсипав по долівці кришталеве намисто.

Двацятилітня панна Ільона, цеж знана красуня в Севлюші: елеґантна білявка з румяним личком пишної троянди та фіялковими очима. Видно, Дешко був неабиякий естет. Злобні язики казали навіть, що якийсь заздрий весельчак із помсти намовив старого до освідчин за руку панни, щоб дошкулити таким робом гордій русявці. Булож потім жартів по довколишніх сальонах!

Дешко не мав ні хати, ні роду, наймався до легкої роботи при хазяйстві, Взимі тинявся кутом по добрих людях, а з першим подихом весни переносився на церковний цвинтар, щоб тут ночувати під голим небом аж до пізної осени, живучи, як ті вільні птахи, що „ні сіють, ні орють". Прокидався зі сну ні рано, ні пізно і ми нерідко (на превеликий жаль, за сніданком!) могли крізь вікно стежити, як наш Дешко обшукує не дуже то „білоє плаття" та товче безцеремонно каменем, а то й зубами гризе „бобаки"[6]). Гу!

(Дальше буде).

[1]) Ґирик-католікуш — греко-католик.
[2]) Чарда — коршма.
[3]) Уривок угорської пісні.
[4]) Сегинь — бідний.
[5]) „Бачі" — дядько (угор.) так, як „нені" (тітка) скрізь дочіпляють на Закарпатті під впливом угорським до хресних імен старших (одружених) чоловіків і жінок.
[6]) Воші.

З Фільми

УКРАЇНСЬКИЙ ГАЛІВУД

В квітні 1941 року прибув я до Галівуд на сталий побут. Звідсі писав статті до українських часописів про тутейше життя та про фільмову індустрію. Відносно українських артистів у фільмовім ділі писав я в 1941 р. таке:

„Після моєї думки, тут з українців може вибитися лише такий, що має: 1. природні здібности артиста — а до того буде мати велике щастя дістатися до студії. 2. Такий, що має замилування до фільмового діла і великі суми гроша. 3. Такий, що зовсім сліпим випадком дістанеться до студії, та подобається публиці відразу. Всякі інші не мають жадних шансів".

Оттаке писав я три роки тому, але від тоді зайшло багато змін й тепер я хочу повідомити українського читача, що маю для нього милу несподіванку, а то: що українці нарешті дочекались своїх артистів у Галівуді!

Під повищим заголовком „Український Галівуд" я переповім коротеньку історію кожного українського артиста, з котрим я вже мав інтервю.

Історія Михайла Мазуркевича.

Михайло Мазуркевич, відомий з спортової арени і як актор на сцені — „Майк Мазуркі". Родився в Купчинцях, повіт Тернопіль, в Галичині, на

саме наші різдво 1908 року. Як мав 6 літ, приїхав з родичами до Америки. Родичі осілися в Коговс, Ню Йорк, де Майк виростав та ходив до української школи при церкві св. Петра й Павла. В дома говорив по українськи, а в школі навчився читати й писати. Так і в пізніших роках всюда говорив по українськи і читав книжки, так, що ще й тепер знає нашу мову в слові й в письмі дуже добре.

Будучи у вищій школі наш Майк поринув в різного рода спорти. Почав від бескет-бол, відтак перейшов до бейз-бол, а дальше взявся до боксерства й борінки. Така участь в різних спортах виробила Майкові в скорім часі популярність по інших школах, геть далеко поза місцевістю, де жив з родичами. Не диво отже, що наділено нашого Майка стипендією на 4 роки і він вступив до Менгетан Каледж в Ню Йорку на фільософічний факультет. По чотирох роках студій отримав науковий ступінь B. A. (Бачелор оф артс).

Перша його спроба стати актором почалася ще в Менгетан Каледж, коли то драматичний відділ при цій школі устроював річний „Мінстрел Шов", а де наш Майк виступав у ролі імперсонації артистки Нелі Ленінг. Та грати саму ролю то ще байка, але мусів ще співати жіночим голосом. З цього вивязався так добре, що критики вже від тоді ворожили йому карієру на сцені.

Покінчивши університет, наш Майк віддався в цілості спортови борінки. Боровся навіть з такими борцями світової слави, як Джім Лондос, Лувіс й Бравнінґ. З декотрими виграв, з декотрими програв, але сяк чи так, все залишався джентельменом.

В 1932 році прибув Майк у професіональних справах до Каліфорнії. Але що на сході покинув він зиму, а тут застав літо, він так полюбив Каліфорнію, що рішився перейти сюда на сталий побут. Два роки пізніше приїхали його родичі. Професіональні виступи приносили йому добрі заробітки, так, що Майк почав будувати собі вигідні та люксусові хати в містечку Глендейл (зараз через гору від Галівуд).

Освівши в Каліфорнії наш Майк дальше займався своїм улюбленим спортом, борінкою. Місто Глендейл устроювало фестивал для борців з цілої Америки. Саме тут наш Майк добре почисався, бо поборов всіх контестантів. Посадник міста вручив Майкові золотий пугар, як чемпіонови цих змагань. Це принесло нашому землякови славу силача та спритного борця.

Десь у тому часі потребувала акторка Мей Вест прибічної охорони (баді гард) й предложила цю пропозицію Майкови. Цілий рік їздив Майк з Мей Вест по різних балях, гостинах, виступах, — а це до певної міри ввело його в круги артистів в Галівуді, хоч ще не дало йому нагоди показати свої здібности на дійсній сцені.

Початок карієри

Аж одного разу боровся Майк у великій авдиторії в Лос Анджелес, де були присутні артисти і директори з різних студій. На нього звернув увагу директор Йосиф фон Штернберг та запропонував Майкови „тест" перед камерою й мікрофоном. Результатом такої спроби було це, що круг артистів в Галівуді зріс на одну особу більше, бо Майк дістав контракт в студії.

Читач може собі представити переживання нового артиста, поки не появляться на екрані його перші спроби. Таку дрож переходять всі артисти — навіть й такі, що вже роками грають на сцені. Перше питання, що стоїть перед артистом, це те: А як прийме мене публика? Чи виповнив я свою ролю, як цього штука вимагає? Чи заанґажує мене директор до дальших штук?

Такі й подібні питання снуються в умах всіх початкуючих артистів, бо Галівуд є переповнений всякого рода артистичними силами і є з кого вибрати.

Наш Майк віддихнув спокійніше аж тоді, коли дістав писемне повідомлення, щоби ставився до праці в дальших фільмах.

Тимчасом перша фільма, в якій виступав Майк, зробила фурори й залила цілу Америку. Друга штука вже не була такого покрою, зате трета й четверта фільма принесли великі матеріяльні зиски для студій, а акторам славу.

Для нас українців найцікавіша буде фільма четверта (Бігайнд ди Райзінґ Сон), бо окрім Майка в цій фільмі, є там цілим директором ще один українець, на імя Едвард Дмитрик (про нього буде окрема розвідка).

Сидячи собі у вигіднім фотелі в хаті Майка і прислухуючись його оповіданням, питаю і дістаю різні відповіди.

„Отже, в яких фільмах виступали ви дотепер"? — питаю Майка.

„Почекайте хвильку, нехай дістану свій альбом" — відповів Майк.

По хвилі приносить прекрасно опрацьований альбом, в якім є вліплені знимки, програми, оголошення, рецензії й розвідки.

„Бачите" — почав Майк від першої сторінки — „ось тут знайдемо всі потрібні інформації про мої початки від 1942 року до квітня 1944. р."

„Фільми, в яких я виступав до тепер, є понумеровані:

1. Shanghai Gesture
2. Prairie Chicken
3. Dr. Renaults Secret
4. Behind the Rising Sun
5. Thank Your Lucky Stars
6. The Horn Blew at Midnight

„А якіж ролі грали ви в цих фільмах"? — питаю знова.

„Залежно від того, що мені призначувано: в декотрих штуках грав я ролі головні, а в декотрих ролі підрядні" — відповів з усмішкою Майк.

„В котрій фільмі мали ви найбільший успіх"?

„Здається у фільмі „Тенк юр лакі старс" — відповів Майк. „Тут грав я поруч Еді Кентора, а у фільмі число 6. я грав поруч Джек Бені. Оба ці артисти тішаться великою славою в Галівуді, а кожний початкуючий актор має собі за велику честь брати участь у фільмах, де вони виступають" — докінчив Майк.

„А не приходилось вам боротися у фільмі"? — питаю дальше.

„Чомуж би ні! В фільмі число 4. приходилось мені показати всі штуки японського „джу-джітсу", а щоб таке дужання мало бажаний ефект, треба було з більшою силою боротися, чи боксуватися, як в дійсності на сцені це буває. Моїм опонентом в цій фільмі був Баб Райн — колишній боксер з Дартмавт Каледж. І прийшлось мені тай йому дістати нераз доброго штовхана, щоб фільма була реалістична, а не вдавана. Обидва мусіли піти по фільмі на тиждень відпочинку".

„Чи позволите спитати вас, який гонорар платять студії початкуючим акторам"? — питаю Майка.

„О, це залежить від того, яку ролю початкуючий артист грає. Але звичайний гонорар виносить сто долярів денно з підвишкою у своїм часі".

„Даруйте, що клопочу вас питаннями, але все це є так цікавим для мене, що хотів би поставити ще два останні питання, а іменно: Чи моглиб ви сказати мені, котрі саме артисти дали вам помічну руку в самих початках вашої карієри"?

„На це питання тяжко відповісти" — усміхнувся Майк — „але з рукою на серці скажу вам, що помагали мені різними порадами та підбадьоренням й Волтер Юстон, й Еді Кентор, й Чарлс Лавтон, й Пол Муні, й Мей Вест, а вже найбільше поміг мені наш українець, а мій добрий приятель, Едвард Дмитрик. Коли я вивязався добре в якійсь ролі, то Еді Кентор бігав по сцені та всім хвалив мене. Пол Муні дуже прихильно відносився до мене та переконував мене, що я маю велику будучність на сцені. Мей Вест рівнож заохочувала мене піти до артистичної школи, та дістатися на сцену. Волтер Юстон давав мені різні поради, як панувати над собою на сцені. А вже найбільше завдячую я свій успіх Едвардови Дмитрик. Є це наша щира душа, яка зробить всьо можливе, щоб лиш помочи другому" — закінчив Майк.

„Майк! наше інтервю вже скінчилося, якщо будете ще ласкаві сказати мені, в якій штуці ви тепер працюєте"?

„О, є це штука FAREWELL, MY LOVELY, для якої студія добирала дієві особи дуже а дуже вибагливо. Поверх 20 великих акторів брали „тест" й я з ними, поки вирішено остаточно взяти Дік Павела, Анну Шірлей, Клеюр Тревор й мене на головні ролі. Директором цеї штуки є українець Едвард Дмитрик. Коли фільма буде на укінченню, я попрошу вас до студії на перший прівю", — докінчив Майк.

Оттак то скінчилося моє перше інтервю з першим артистом в Галівуді.

Від себе додам ще що „Майк Мазуркі" є веселої вдачі, вічно усміхнений, приятельської натури, і щирозичливий до всіх, кого знає. Високий на 6 стіп і 5 цалів; важить 234 фунтів. Є членом Української Централі в Галівуді і приходить зі своїми родичами на всі підприємства, які українці уряджують.

Українці повинні відтепер стежити за новими штуками, в яких виступає наш Майк й піти до театрів, щоб побачити нашого земляка, а я певний, що всі будуть горді з нього!

Д-р Г. Г. Скегар.

Віктор Доманицький.

ПОЧАТКИ УКРАЇНСЬКОЇ СІЛЬСЬКО-ГОСПОДАРСЬКОЇ НАУКИ ТА УКРАЇНСЬКОЇ АҐРОНОМІЇ В КІНЦІ XVIII. ТА ПОЧАТКУ XIX. СТОЛІТЬ

9)

VII. Петро Прокопович його винаходи і його школа пасічництва на Чернигівщині (Батуринський осередок).

Петро Прокопович син Іванів народився 22 березня 1775 року в селі Митчинках, Конотопського повіту на Чернигівщині. Батько його був у Митчинах священиком, рід їх був козацький старовинний і йшов, мабуть від козацької старшини, бо були шляхтичі. Молодий Петро любив вчитися і після гарної підготовки в родині вступив до Киево-Могилянської Академії. Тут крім загальної широкої освіти володів мовами: латинською, грецькою, французькою, німецькою, польською — так, що потім мав можливість читати в оригіналах твори чужоземних авторів: Дезорма, (Париж, 1825), Шираха, Де Реомюра і інших. По закінченню Академії вступив до війська, але дуже нудився тією службою і скоро її покинув. Року 1799 повертає до батька у село Митчинки. Якраз цього року брат його купив пасіку. Життя та праця бджіл дуже зацікавила молодого Петра. Ціле літо 1799 р. він доглядає бджіл свого брата, а наступного 1800 року купує десятину землі та заводить свою власну пасіку. Року 1802 ціле господарство П. Прокопвича вигоріло — полишилась земля, худоба, 77 вуликів бджіл і стебник (льох для зимування бджіл). У цьому стебнику разом з бджолами довелося П. Прокоповичу й мешкати доки не поставив нової хати. З пасікою далі повелося добре. Року 1814 П. Прокопович оголошує про свій винахід — розбірний рямковий вулик та конструює свою власну (українську) рямку. Винахідником розбірного, т. зв. „книжного вулика вважається Губер — сліпий швайцарський природник (1750—1831), який про свої спостереження й винаходи видав книжку французькою мовою 1792 року. Але цілком можливо, що ця книжка не була відома П. Прокоповичу, і тоді треба приписати цей епохальний в пасічництві винахід П. Прокоповичу. Тільки після цього винаходу можлива була реґуляція життя бджіл, себто раціональне пасічництво, основоположником якого і треба вважати Петра Прокоповича. Пасіка П. Прокоповича розростається так, що число вуликів сягає дуже поважного числа 2,000. П. Прокопович приймає учнів та практикантів — навіть чужинців (наприклад Гашпара Шульца зі Шлезька), з 1826 р. уряджує для них на свій кошт бурсу, а року 1828 відчиняє офіційно першу на Сході Европи школу пасічництва в селі Пальчиках — недалеко від гетьманської столиці Батурина.

Навчання в цій школі провадилось в мові українській. Також в мові українській писав П. Прокопович конспекти лекцій, друкуючи їх потім в перекладі на московську мову в тодішніх сільсько-господарських журналах (найчастіше — в органі Московського Товариства Сільського Господарства в „Земледельськом Журнале") та обробляючи їх для свого підручника Пасічництва, що мав вийти друком. Уживання української мови в школі в ті тяжкі для українців часи мотивує П. Прокопович так: „Поелику все они (учні — В. Д.) били малоросіяне, то необходимость заставляла меня писать для лучшаго панятія уроки малороссійским наречіем" (Землед. Жур. 1828. ст. 170). П. Прокопович був добрий педаґоґ, бо в Могилянській Академії педаґоґічні науки поставлені були дуже добре. Наприклад, Прокопович виявляє знакомство з методою Лянкастера (анґ. педаґоґ 1771-1838 р. р.), посилаючись на нього в своїх працях (Землед Журнал, 1827 XIX. 58; 1828, XXII, 170). Тому поводження учителів з учнями в школі П. Прокоповича було лагідне, гуманне: „обращеніе мое со всеми учениками" було „не надменное с жестокостію, но усердствующее с доброжелательством — всегда без бою". Все, що викладалось в школі, зараз же показувалось на практиці. Курс навчання дворічний. П. Прокопович не робив зі свого знання якоїсь тайни, а про всі спостереження і винаходи отверто розказував учням: „Я пред Вами не скрою ни малейшаго познанія о пчелах й преподам Вам уроки" як пасісшникувати". Вам откроются такіе познанія о пчелах і искустве ними управлять, каких нигде Ви не видели" — говорив П. Прокопович в промові з нагоди відкриття своєї школи — 1828 року. І це дійсно була правда того, що було вже в школі і на пасіках П. Прокоповича — ще не було ніде в цілому світі: ні рямкового розборного вулика, ні ставлення малих пасік по 100—120 вуликів в одній місцевості, ні посіву медодайних рослин (синяку) на площі 50,000 га. Крім пасічництва учні школи вчилися робити вулики та пасічницьке знаряддя, вчилися садівництва і т. Року 1828 було учнів 15, а року 1835 — було їх 46. Багатші за науку платили, бідні вчились і жили в бурсі на кошт П. Прокоповича. Крім ведення пасік та школи П. Прокопович постійно уміщував статті в тодішніх с.-г. журналах. Зі слів проф. Харківського Університету А. Зайкевича видко, що „Прокопович завів уже був друкарню, зробив набор журналу, але поліція накрила й не дозволила" ... „Він думав сам видавати свої твори, вони вже набирались, він хотів оформити цю справу, але поліція узнала й накрила."...

В дальшому набуто для школи „Городок" — колишню резиденцію гетьмана Івана Мазепи (найбільшого мецената Киево-Могилянської Академії), Гай Івана Орлика та келію українського патріота, вченого і письменника) також вихованця Киево-Могилянської Академії, Св. Димтра Ростовського, яку перенесено і поставлено в Гаю Орлика. Тут, в цьому затишу українських національних святинь, гостював Тарас Шевченко, Н. Костоморів, С. Ніс та інші українські письменники й діячі. Головними навчателями в школі П. Прокоповича були: сам П. Прокопович, його зять Мельників, а потім його прийомний син Степан Великдан, який по смерти П. Прокоповича (22-го березня 1850 року) перейняв на себе всю справу.

Світове значіння П. Прокоповича та його школи малюється в наступний спосіб: за словами Великдана Джерзон, (який в Европі вважається винахідником рямкового вулика (довідався про розбірний вулик П. Прокоповича від учня школи П. Прокоповича Гашпара Шульца) німця зі Шлезьку). Року 1841 в Парижі французькою мовою, а перед цим в Липську німецькою мовою вийшла брошура учня школи П. Прокоповича Покровського Журавка про методу й вулик П. Прокоповича. Видавець книжки — Саблуков писав з цього приводу з Мінхину року 1841 так: „Во Франціи, Англіи, Бельгіи приняли ее отлично. В Париже я построил в настоящую величину й самий улей"... Гамет цьому описові вулика і методів присвятив спеціяльну увагу в своєму практичному курсі пасічництва. Року 1852 Лянгстрот удосконалив рямку Прокоповича в той спосіб, що повісив її на вушка (плечики).

Учень і прийомний син П. Прокоповича Стефан Великдан вів школу аж до 18 79 року, коли нарешті московський уряд скасував її. Про С. Великдана пише Костомарів так: „Великдан объявил себя великим малороссійским патріотом"... „По воззреніям".. егих... „господ весь козацькій порядок бил идеально хорош, а всякое зло исходило от московских козней, несправедливости и суровости правительственних лиц великорусских...

За своє 51 літнє існування школа ця випустила більше як 700 пасічників зі свідоцтвами.

(Дальше буде).

Що писала "Свобода" тому 30 років?

4. червня 1914.

XIII ГОЛОВНА КОНВЕНЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ

відбудеться в місті Бофало, Н. Й., починаючи від 7. вересня 1914. р. Тому, що параграф 9. поправленого статуту УНС. оказався неконституційним і незгідним із загальними законами щодо ограничення числа членів у відділі, то всі відділи УНС. згідно з первісним параграфом 9. статуту, котрі сповнили всі приписи й постанови цієї орґанізації, мають право вибору делеґата на XIII. конвенцію.

ВЕЛИКЕ СВЯТО ШЕВЧЕНКА В НЮ ЙОРКУ

Дня 30. травня обходили нюйорські українці велике свято — 100-літних уродин Тараса Шевченка. Такого величавого українського свята ще не було на американській землі. Участь в ньому взяла вся українська громада зорганізована в 26 товариствах. З попередно назвачених місць вибралися поодинокі товариства на центральне місце збору при 7-ій вулиці і звідти вирушили в похід в год. 4. сполудня. Похід вітворив кінний відділ в козацьких строях. Дальше їхав повіз тягнений 4 білими кіньми, на котрім серед зелені квітів і національних прапорів красувався величавий портрет Тараса. Дальше 16 дівчат в народних строях несли синьо-жовту ленту з написю: „І мене в сімї великій..." За ними йшли учасники походу в числі 6,000 люда при звуках 8 українських музичних банд. Похід перейшов головними вулицями, між ними й 5-тою евеню і покінчився у Вибстер Гол при 11. вул. По дорозі роздавано тисячі летючок в анґлійській мові, де було пояснена ціль походу і протест проти заборони святкування памяти Шевченка царським урядом. Вечером відбувся у Вебстер Гол концерт при участи тисячів людей. Промову по анґлійськи виголосив адв. Андрій Шіпман, по українськи о. М. Підгорецький. Співав хор „Українського Бояна" під управою М. Климка і хор „Української Бесіди" під управою М. Корикори. Діти відіграли сценічний образом „На Тарасовій Могилі". Привіт на концерт прислав проф. Колюмбійського університету п. Принс і делеґат від 37 польських товариств, зложивши вінок під образом Тараса.

ЄП. С. ОРТИНСЬКИЙ ВИЇХАВ ДО РИМУ

В ночи з 1. на 2. червня виїхав епископ Стефан Сотер Ортинський кораблем Кайзер Вільгельм II. до Риму, прощаний у церкві св. Юра на спеціяльнім молебні 20 українськими священиками. З епископом їде теж його секретар о. Володимир Держирука з Честер, Па. Оба поїдуть до Риму, а в повороті вступлять на відвідини до Галичини. Інтересне, що тим самим кораблем оба теперішні паломники приїхали до Америки перед 7 роками.

СПРАВЛЕННЯ ПОМИЛКИ

У звіті Українського Конґресового Комітету про "Ukrainian - American War Bond Drive" зайшли помилки.

Надруковано: Monasset, Pa., має бути: Monessen, Pa. Надруковано: Shenandoah, Pa., 525.00, має бути: Shenandoah, Pa., 550.00. Надруковано: New Britain, Conn., 11,950.00, має бути: New Britain, Conn., 12,700.00. Загальна сума проданих бондів: $5,484,152, має бути: $5,484,927.

В. Галан.

ПРЕЗИДЕНТ ОБМЕЖИВ СВОЮ ПРАЦЮ.

ВАШИНҐТОН. — Окруження президента Рузвелта замітило, що після свого повороту з відпустки для порятунку здоровля з Савт Каролайни, президент обмежив свою працю. Він більше присвячує часу на відпочинок, а приймає менше авдієнцій.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

ШЕРОН-НЮКЕСЛ, ПА.

Концерт для війська.

На просьбу команди і Червоного Хреста „Кемп Рейнолд" в Ґрінвіл, Па., українська громада в Шероні влаштувала там концерт для хорих жовнірів, який відбувся в шпитальній авдиторії дня 7. травня. Кемпа ця дуже велика, це „реплейсмент кемп" і числить нераз поверх 30 тисяч війська; тож не диво, що велика саля була повна. Були жовніри й відвідувачі з різних сторін Америки, а між ними був і один жовнір українець, Дашкевич з Дітройту, що по українськи дякував дівчатам і всім за гарний концерт, що тривав годину. По концерті була гостина для жовнірів, учасників програми, та відвідувачів.

В склад програми входили пісні: Отче наш, Свят, маршове Христос Воскресе, Бортнянського, Гандзя, Їхав стрілець, За Україну, Сив сокіл, Ой видно село, Гайворонського, Літл Бравн Чорч, Там на горі сніг біленький, і Патріоти, тірінґійська пісня. Останні три були в анґлійській і українській мові. Танці були: Катерина, козачок сольо й ґруповий, козачок, дві пари, ґопак колом, герц, гречаники, а в кінці гаївка з молитвою хору: Боже, великий, єдиний. Програма була під диріґентурою о. С. Мусійчука. На піяні грала панна Ірина Мусійчук. В солях співу і танців були: Норма Телявська, Ф. Волошин, М. Гладьо, Попів, Вересюк, Н. Лисогір. Усі точки присутні нагородили оплесками. Признання і честь належиться учасникам програми за їх труд, що не зважаючи на тяжку транспортацію зїздилися на проби на цей концерт. Честь і признання урядникам громади, що помогли послужити цій добрій справі.

Громадянин.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ЧЕСТЕР, ПА.

Свято Матери.

„День Матери", який відбувся у нас в неділю, дня 14. травна, був днем успіхів та виявом солідарности всіх матерей. Сто двадцять матерей взяло участь в поході до української прав. церкви на чолі з мамою Анною Верещак, яка віддала своїх чотирьох винів на службу вітчині. Також похід очолював молодий герой-інвалід Стефан Радович, який повернув з Італії.

Молебен за здоровля матерей, молитва за добре поводження та здоровля синів у військовому стані, вкінці Суплікація навели не тільки набожний настрій, але звернули думки усіх присутніх там, де ллється кров, де видно пекло на землі.

Точно в 5-тій пополудні всі матері засіли до столів, а між ними герой-інвалід Степан Радович, Мати Дня, о. О. Мицик і товстмистрес Ева Сорока. Такий вже звичай принято, що на Дні Матери можуть бути присутні тільки самі матері, а їхні діти мають їх угощувати. Молода учителька Ева Сорока попросила пароха провести молитву. По молитві всі заідали смачні страви, приготовані молодими дівчатками, членкинями Хору Лисенка.

Підчас бенкету покликано до слова вояка Стефана Радовича; святочну промову виголосив о. Омелян Мицик; молода школярка Олена Мікой-Кобилянська виголосила вершик та вручила дарунок Матері Дня. Предсідниця Відділу Союзу Українок, Катерина Миштурак, передала дарунок секретарці відділу за її щиру працю, товстмистрес Ева Сорока вручила дарунок Марії Курпіль від її дітей синів з війська.

По бенкеті відбувся Святочний Концерт, який відкрила предсідниця Хору Лисенка, Ольга Чавага. Хор співав під управою о. О. Мицика. Артистка, пані Конотопська з Філядельфії, відспівала кілька пісень. Ольга Найда, Стефанія Миштурак, Олена Тершавська і Олена Константіно-Пинькович відспівали дуети. Шкільні діти: Марійка Мисишин, Ольга Баран, Іван Купчак віддеклямували вірші в честь матері, а Лилиян Мельник відіграла сольо на піяні.

Свято перейшло дуже успішно. Матері виказали, що вони гідні пошани, а молодь-дівчатка дійсно доложили праці у приготованню смачного обіду та програми концерту. Видно було любов та взаїмну співпрацю між мамою і дитиною. Найже їх Бог благословить.

Син-кий.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

АЛІЯНТСЬКІ ПОВОДЖЕННЯ В БУРМІ.

КЕНДІ (Сейлон). — З аліянтської індійсько - бурмайської кампанії далі приходять добрі вісти. Ворог відступає на цілій лінії. Не має він сили розвинути акції з повітря ні з моря. За останніми комунікатами, японці знову здали деякі позиції на північний захід від індуського міста Когіми.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. Я ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Дня 22. травня 1944 р. помер на удар серця

ІВАН КРУК,

довголітний член Бр. св. Василія, від. 168 У. Н. Союзу в Перт Амбой, Н. Дж.

Покійний прожив 68 років. Полишив у смутку жену Гасю, доньку Марію, зятя Юзька і 3 внуки, з котрих 2 служать у збройних силах Злучених Держав. Походив зо села Бабинці, повіт Рогатин.

Похорон відбувся в четвер, 1. червня, з похоронного заведення Samuel K. Kain, 433 State St., до церкви Усп. Пресв. Діви Марії, а відтак на парохіяльний цвинтар.

В. Й. П.! П. Маник, секр.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

РАЧЕСТЕР, Н. Й. — Місячні збори Тов. Вільних Козаків, від. 316, відбудуться в четвер, 8. червня, в Нар. Домі, 831 Джезеф Еве., в годині 8. ввечір. Просимо всіх членів прийти на означений час. — М. Луцишин, гол.; В. Гнатків, кас.; В. Іванців, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Подаємо до відома членам Тов. Любов, від. 45, що піврічні збори відбудуться в неділю, 11. червня, в годині 2. пополудні точно, в домі Тов. Горожан, 847 Н. Френклін ул. Тому, що є дуже важна справа до полагодження, яку лиш на цих зборах можна вирішити, то просимо членів явитися точно в означенім часі. Почтмайстер повідомив мене, що я не оголошую точної своєї адреси, бо приходять листи з недописаним „зоном", що є так само важним як нумер дому і улиця. Отсим прошу членів, коли посилають щось почтою, то адреса секретаря є така: Theodore Malyk, 2762 N. Judson St., Philadelphia 32, Pa. Саля в день зборів отворена від полудня, де можна платити місячні вкладки. — М. Дубас, предс.; А. Гарасим, кас.; Т. Малик, секр.

НЮАРК, Н. ДЖ. — Тов. ім. Богдана Хмельницького, від. 133, повідомляє своїх членів, що півріч збори відбудуться в суботу, 10. червня, в годині 8. ввечір, в Юкрейніен Сентер на Вілієм Стр. Просимо всіх довгуючих прийти на збори і вирівнати свій довг. Котрий член не явиться на збори і не вирівнає свого довгу, буде суспендований. Також просимо членів, котрі стоять тільки в відділі, щоби платили свої вкладки точно, що місяця, або наперед квартально, піврічно або річно. Почавши від 1-го червня Товариство не буде за нікого вкладок посилати. Кожний член мусить сам за себе платити точно. — За уряд: Н. Брунка, предс.; З. Ліповинський, кас.; В. Кіт, фін. секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Укр. Нац. Запомог. Тов. „Дністер", від. 361, повідомляє своїх членів і члениць, що піврічні збори відбудуться в суботу, 10. червня, в год. 8. ввечір, в церковній гали св. Юра, 28 Е. 7. вул. 7а збори кожний член і членица повинні обовязково прийти, бо збори є дуже важні. Запрошено проф. М. Чубатого на ці збори дати нам на ду є цікаву тему відчит. Тому приходіть усі. — Уряд: Я. Мірус, предс.; П. Кучма, фін. секр.; І. Галичин, кас.; М. Малетич, рек. секр.

КЛІВЛЕНД, О. — Місячні збори Тов. ім. І. Фарика, від. 334, відбудуться 11. червня, в У. Н. Домі, в 1. годині пополудні. Просимо членів прийти на ці збори, бо є важні справи до полагодження. — За уряд: Н. Задерецький, предс.; С. Морозович, фін. секр.-кас.; І. Жук, рек. секр.

КЛІВЛЕНД, О. — Збори відділу 291 відбудуться в неділю, 11. червня, в годині 1. пополудні, в У. Н. Домі, 2255 В. 14. вул. Просимо членів прийти на ці збори і заплатити свої місячні вкладки. — В. Гузіль, секр.

КЛІВЛЕНД, О. — Збори Тов. Сокіл, від. 336, відбудуться в неділю, 11. червня, в годині 1. пополудні. Просимо всіх членів прийти на збори, бо є важні справи. Також просимо вирівнати свої вкладки. — Т. Кальмук.

ДІТРОЙТ, МІШ. — Тов. У. Н. Союзу, від. 292, подає до загального відома усім своїм членам, що місячні збори відбудуться в неділю, 11. червня, в годині 1:30 пополудні, в агли У. Н. Дому, 4655 Мартін ул. На ці збори обовязково повинні всі члени прийти та сповнити свій обовязок. — І. Форись, предс.; П. Кізел, секр.; І. Андрусевич, кас.

РАЧЕСТЕР, Н. Й. — Місячні збори Тов. Зап. Січ, від. 367, відбудуться в неділю, 11. червня, в год. 1:30 пополудні, в церковній галі. Просимо всіх членів прийти на збори, бо є важні справи до рішення. Також всі члени повинні вирівнати свої вкладки та належитости. Шановні члени! Чи ми дорожимо своїм тільки на словах, чи і на ділах? Чи ми тільки говоримо про Союз як „батька", бо так говорять і пишуть інші, чи ми в дійсности думаємо, що це в дійсности батько для нас імігратів? Багато добра Союз зробив для нас, отже ми повинні віддячитись тим, щоби бодай належали до нього зі своїми родинами. „Свій до свого!" — За уряд: М. Сорхтей, П. Лиско, Р. Дмитрів.

АНСОНІЯ, КОНН. — Тов. Запорозька Січ, від. 67, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збои відбудуться в неділю, 11. червня, в 2. год. пополудні, в Ліберти Гол. Просимо всіх членів прийти на збори і заплатити свої вкладки та вирівнати довг. Просимо приводити нових членів до У. Н. Союзу. — Т. Стадник, предс.; І. Хіровський, кас.; І. Пиріг, секр.

ЧЕСТЕР, ПА. — Уряд Бр. Сош. св. Духа, від. 237, повідомляє своїх членів, що піврічні збори відбудуться 11. червня точно в 2. год. пополудні в гали, де звичайно. Контр. комісії дасть звіт і будуть інші справи до полагодження. Просимо членів прийти на збори. — Н. Броницький, пр.; Т. Крика, кас.; Д. Яворський, секр.

ЕЛІЗАБЕТ, Н. ДЖ. — Бр. св. Арх. Михаїла, від. 142, повідомляє всіх своїх членів, що піврічні збори відбудуться в суботу, 10. червня, в год. 7. ввечір, в гали У. Н. Дому, 212 Фултон ул. На порядку нарад буде звіт урядників і контр. комісії та принимання нових членів. — За уряд: Я. Лещак, предс.; П. Пілат, кас.; П. Остапчук, секр.

БРОНКС, Н. Й. — Тов. Згода, від. 210, повідомляє, що піврічні збори відбудуться в суботу, 10. червня, в год. 8. ввечір, в гали 1243 Пюрітен Еве. Просимо всіх членів і члениць прийти на означений час. — С. Заваловський, предс.; І. Франко, секр.; Т. Давидів, кас.

БРУКЛИН, Н. Й. — Тов. Запорозька Січ, від. 325, повідомляє, що піврічні збори відбудуться в суботу, 10. червня, в годині 8. ввечір. Просимо членів прийти і вирівнати свої вкладки, бо інакше будуть суспендовані. Буде приявний орґанізатор У. Н. Союзу В. Загаєвич, від котрого буде можна почути щось цікавого в справі обезпечення себе і інших. Просимо привести зі собою нових членів до Тов. і У. Н. Союзу. Не приявні на зборах члени будуть підлягати карі згідно з статутом. Збори будуть в Нац. Домі, 218 Гренд ул. — За уряд: І. Малик, предс.; В. Троць, кас.; П. Малицький, секр.

МАНВІЛ, Н. ДЖ. — Збори Тов. ім. Т. Шевченка, від. 349, відбудуться 11. червня, в 2. годині, в Набожинського. Пригадуємо довгуючим членам прийти на збори і сплатити свої довги. — І. Шеґера, предс.; Д. Федина, кас.; Н. Лісний, секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. — Піврічні збори Тов. Зап. Січ, від. 75, відбудуться в неділю, 11. червня, точно в годині 1. пополудні, в салі У. Н. Дому при Мартін ул. На тих зборах буде звіт урядників і контр. комісії за минулий піврік. Обовязком кожного члена є бути на зборах. Довгуючі члени, коли не прийдуть на збори і не вирівнають свого довгу, будуть суспендовані. Просимо, хто має діти, або знайомих, вписати їх у ряди У. Н. Союзу. — За уряд: П. Костирка, предс.; І. Слупецький, кас.; М. Присташ, секр.

ГУДСОН, Н. Й. — Збори Бр. св. Йосафата, від. 477, відбудуться 11. червня, зараз по Сл. Божій, в парохіяльній галі, 29 — 2. вул. Просимо всіх членів прийти на збори. — Л. Годованський, предс.; В. Подорожний, заст. предс.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Піврічні збори Тов. ім. Д. Вітовського, від. 375, відбудуться в суботу, 10. червня, в год. 8. ввечір, під ч. 847 Норт Френклин ул. Взиваємо членів прийти на означений час, бо є важні справи до полагодження. Союз наложив на нас приєднати 15 нових членів в ювилейному році. Тож просимо не остати позаді інших відділів. Взиваємо довгуючих членів прийти і вирівнати свій довг, бо тов. каса не буде більше висилати вкладок за членів. — За уряд: І. Халамбура, предс.; С. Пилюк, кас.; В. Бідей, секр., 6009 Yocum St.

ТАРЗАН, ч. 983. В огонь.

Непритомний Тарзан є тепер бранцем...

...командант приказав одному воякови підпалити дім, де був Тарзан, нафтою. Слим націлився уважно...

...але націст його побачив і вжив проти нього полуміни.

Тарзан лежав непритомний, засуджений на смерть в огні.